

DOI: 10.21564/2786-7811.1.319556

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Полховська Інна Костянтинівна,

доцентка кафедри конституційного, адміністративного,
екологічного та трудового права

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0000-0003-0998-4686

E-mail: polkhovska.inna@ukr.net

Сидоренко Анна Сергіївна,

доцентка кафедри конституційного, адміністративного,
екологічного та трудового права

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0000-0002-3947-3863

E-mail: gannusya1988@ukr.net

Анотація. У статті здійснено конституційно-правовий огляд гендерної політики України в умовах воєнного стану. Наголошено, що через війну продовжує загострюватися гуманітарна криза, яка має нерівномірні гендерні наслідки. Так, за даними ООН серед 3,7 млн офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб 56% становлять жінки; вони також складають 93% серед 4,6 млн осіб, які повертаються в Україну і прагнуть реінтегруватися в суспільство [1]. Ці й багато інших чинників спонукають до модифікації гендерної політики в Україні, причому в усіх сферах життєдіяльності: політичній, економічній, соціальній, культурній.

У роботі проаналізовано міжнародно-правові акти з питань гендерної рівності, норми Конституції України, що містять антидискримінаційні застереги, чинне законодавство, законодавчі ініціативи, а також повноваження компетентних органів в цій сфері. Робиться висновок, що жіноче лідерство наразі слугує надійним тилом держави. Виклики, які долає Україна, вимагають

виваженої гендерної політики, яка сприятиме справедливій залученості жінок в усіх сферах життєдіяльності, в повоєнній відбудові держави. Цього очікують від України і наші західні партнери, адже в демократичній країні не має місця гендерним стереотипам і дискримінації за ознакою статі.

Ключові слова: принцип рівності, гендерна рівність, гендерна політика, рівноправність, воєнний стан.

HENDER POLICY OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Inna K. Polkhovska,

Associated Professor at the Department of Constitutional, and Administrative,
Environmental and Labour Law
Poltava Law Institute Yaroslav Mudriy National Law University

ORCID: 0000-0003-0998-4686

E-mail: polkhovska.inna@ukr.net

Anna S. Sydorenko,

Associated Professor at the Department of Constitutional, and Administrative,
Environmental and Labour Law
Poltava Law Institute Yaroslav Mudriy National Law University

ORCID: 0000-0002-3947-3863

E-mail: gannusya1988@ukr.net

Summary. Under martial law, Ukraine has maintained its commitment to gender equality as outlined in the Constitution and international legal standards. The principle of equality, particularly in terms of gender, is enshrined in several key articles of Ukraine's Basic Law. Article 21 emphasizes the equality of all individuals in dignity and rights, while Article 24 explicitly prohibits any privileges or restrictions based on gender, among other grounds. These constitutional principles are supported by the Law of Ukraine "On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men," as well as additional legislative measures and government programs.

Since the beginning of the war, Ukraine has had to adapt its gender policies to reflect the realities of the conflict. Specific legislative measures have been enacted to

ensure the active involvement of women in various sectors, including military service, agriculture, and production. New draft laws aim to further strengthen women's roles in the public and political spheres, as well as in the post-war reconstruction of the country.

Despite the challenges brought on by martial law and war, Ukraine continues to advance its gender policies in alignment with European values and international obligations. A balanced approach to gender equality is seen as essential not only for the current wartime effort but also for Ukraine's democratic development and post-war recovery. The expectation from Ukraine's Western partners is clear: gender stereotypes and sex-based discrimination must be eliminated to ensure equal participation of women and men across all areas of society.

Key words: principle of equality, gender equality, gender policy, equality, martial law.

Постановка проблеми. Політика держави, яка спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, визначається як гендерна політика, адже втілення цінності гендерної рівності потребує регулювання [5, с.7]. Фактично одразу після здобуття незалежності Україна почала вибудовувати гендерну політику, яка базувалася на міжнародних зобов'язаннях і стандартах, зокрема Загальній декларації прав людини, Конвенції ООН про заборону всіх форм дискримінації щодо жінок, ін. міжнародних актах і принципах. Як результат, у 1996 році Конституція України проголосила кожному людину, зокрема незалежно від статі, найвищою соціальною цінністю (ст. 3); рівність усіх людей у своїй гідності та правах (ст. 21); забезпечення рівності прав жінки і чоловіка у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; створення умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством тощо (ч. 3 ст. 24). Конституційний Суд України у Рішенні від 25 квітня 2019 року підсумував, що «рівність та недопустимість дискримінації особи є конституційними принципами національної правової

системи України, а також фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина» [7].

На реалізацію конституційних положень у 2005 році був прийнятий спеціальний Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», метою якого визначалось досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України. Паралельно затверджувались урядові гендерні стратегії і програми, а у 2017 році Постановою Кабінету Міністрів № 390 було затверджено Положення про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики – уповноваженої Кабінетом Міністрів України посадової особи, на яку покладено функцію з організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства.

Стан опрацювання обраної проблематики, аналіз останніх публікацій та досліджень. Питання гендерної рівності в Україні широко досліджувалось і продовжує досліджуватися науковцями – правниками, соціологами, психологами, політологами та ін. Однак ситуація з втіленням принципу рівноправності статей в різних сферах життєдіяльності все ще не найкраща. Так, за даними рейтингу The Global Gender Gap Report, який визначає індекс гендерного розриву, Україна у 2023 році посіла 66 місце серед 146 країн (у 2022 році це було 81 місце) [4]. Тобто, тема гендерної рівності не втрачає своєї актуальності й зумовлює потребу у виваженій гендерній політиці. Аналіз цих питань і є метою нашої статті.

Метою статті є здійснити конституційно-правовий аналіз гендерної політики України в умовах воєнного стану, виявити її ключові виклики та наслідки, а також запропонувати шляхи вдосконалення з урахуванням міжнародно-правових стандартів та потреб демократичного суспільства. Особливу увагу приділено ролі жінок у повоєнній відбудові держави, необхідності забезпечення гендерної рівності у всіх сферах життєдіяльності та виконанню очікувань західних партнерів України щодо подолання дискримінації та стереотипів.

Виклад основного матеріалу. З 24 лютого 2022 року Україна живе в умовах воєнного стану. Основний Закон України передбачає, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (ч. 1 ст. 17). Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» уточнює, що жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом). При цьому жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що включає прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку (ст. 1). Станом на липень 2024 року у лавах Збройних сил України служать понад 67 тисяч жінок, більшість яких є військовослужбовицями [8].

З початком війни змінилась гендерна політика і в питанні регулювання трудових відносин. Так, відповідно до Закону України «Про організацію

трудових відносин в умовах воєнного стану» у період дії воєнного стану дозволяється застосування праці жінок (крім вагітних жінок і жінок, які мають дитину віком до одного року) за їхньою згодою на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах (ст. 9). Нагадаємо, що у 2017 році МОЗ України скасувало наказ N256 «Про затвердження Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок», який встановлював 450 професій, заборонених для жінок. Однак, доки Україна не завершить процедуру денонсації *Конвенції про використання праці жінок на підземних роботах у шахтах будь-якого роду № 45 (ратифіковану у 1961 році)*, залишають чинними положення зазначеного наказу, що регламентують перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці. Йдеться про гірничі роботи, будівництво метрополітенів, тунелів і підземних споруд спеціального призначення, добування руд, добування й переробка торфу тощо. Між тим, під час війни оголошується набір на ті професії, де є дефіцит чоловічої робочої сили: водії автотранспортних засобів, зокрема задіяні у сільському господарстві, слюсарі, електрогазосварники, електрики та багато інших. Для допомоги в отриманні нових професій Державна служба зайнятості окремим категоріям громадян надає ваучери на навчання, які дають змогу безоплатно пройти навчання в освітніх установах або у роботодавця за обраною професією чи спеціальністю. Пріоритет надається внутрішньоопереміщеним особам, особам з інвалідністю, учасникам/цям бойових дій.

До повномасштабного вторгнення в Україну вбачалась демографічна криза. Ситуація в разі погіршилась з початком війни, адже перед державою постав надскладний виклик – збереження людського капіталу, генофонду української нації. Як реакція на цей виклик, у 2024 році Мінсоцполітики розробило Проект Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року. У зазначеному Проекті названі демографічні загрози розвитку України: швидке скорочення чисельності населення внаслідок перевищення смертністю

народжуваності та масштабної трудової міграції; низький рівень народжуваності; погіршення стану здоров'я населення; зростання чисельності осіб з інвалідністю, в тому числі серед дітей та молоді; високий рівень передчасної смертності, передусім чоловіків; масова вимушена еміграція населення, передусім жінок та дітей, пов'язана із небезпекою, нестабільністю та невизначеністю життя в Україні через війну; демографічне старіння; масштабне внутрішнє переміщення населення. Стратегією визначено стратегічні цілі та завдання, які спрямовуються на розв'язання демографічних, соціальних і гуманітарних проблем, і конкретизуються у державній демографічній політиці. Наголошено, що демографічна політика має спрямовуватись на подолання негативного впливу за кожним напрямом, на створення наскрізних передумов для покращення якості життя громадян і забезпечення можливостей для їх економічного добробуту.

Паралельно з викликами, пов'язаними з війною, Україна торує шлях до Європейського Союзу, тож мусить приводити національне законодавство до вимог європейського, зокрема в питанні регулювання гендерних відносин. Цей процес почався і активно тривав ще до початку повномасштабного вторгнення. Так, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. «Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності» Україна взяла на себе такі зобов'язання: розвиток інклюзивного та гендерно чутливого публічного простору, дружнього до сімей з дітьми та маломобільних груп населення; забезпечення наскрізності принципів гендерної рівності в освіті; протидія домашньому та гендерно обумовленому насильству; зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків; удосконалення законодавства у сфері соціальних відпусток, пов'язаних із народженням дитини та доглядом за нею. Того ж року Мінсоцполітики була затверджена Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів, у якій гендерний підхід визначався як стратегія, що забезпечує врахування

інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ.

Важливим кроком було схвалення Урядом 20 грудня 2022 року Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації. У Стратегії правильно наголошено, що інтеграція до європейського співтовариства потребує істотної перебудови усіх соціальних інституцій та процесів на нових, демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема за ознакою статі. Такою є політика держав - членів Європейського Союзу, які проголосили одним з основних засобів демократизації суспільства політику гендерного мейнстрімінгу (gender mainstreaming policy) як системну стратегію створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, подолання асиметрії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та дискримінації за ознакою статі в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Саме тому в контексті європейського спрямування розвитку українського суспільства особливої значущості набуває впровадження у сфері освіти принципів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. У Стратегії визнано, що в суспільстві наявна гендерна диспропорція, нерівність, сегрегація та стереотипізація, що безпосередньо відображається на кадровому та освітньому менеджменті, взаєминах в педагогічному, дитячому, учнівському, студентському колективах, стилі викладання та педагогічному спілкуванні, упередженості в оцінюванні навчальних та професійних результатів суб'єктів освітнього процесу.

Вже під час війни була нарешті ратифікована Стамбульська конвенція. Так, 21 червня 2022 року був підписаний Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», цілями якої є захист жінок від усіх форм насильства й недопущення, кримінальне переслідування та

ліквідація насильства стосовно жінок і домашнього насильства; сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності; розробка всеосяжних рамок, політики та заходів для захисту всіх жертв насильства стосовно жінок і домашнього насильства та надання їм допомоги та ін. Важливо, щоб правоохоронні і судові органи належним чином реагували на випадки домашнього і гендерно зумовленого насильства. Аналізуючи перше рішення Європейського суду з прав людини проти України щодо домашнього насильства («Левчук проти України») О. Харитонова справедливо зауважує, що Україну очікує непростий шлях подолання гендерної сліпоты та пошуку гендерно-чутливих судових рішень. Адже гендерна чутливість передбачає подолання гендерних упереджень, урахування особливостей досвіду та потреб жінок та чоловіків, увагу до різних очікувань, що пред'являє суспільство жінкам та чоловікам, бачення широкого соціокультурного, економічного та політико-правового контексту [9].

Україна вже зараз має планувати післявоєнну відбудову, першим кроком якої буде оновлення влади – проведення загальнодержавних і місцевих виборів на демократичних засадах. Ще до війни Україна запровадила гендерні квоти у політичному процесі. Спочатку на рівні Закону України «Про політичні партії в Україні». Так, у 2015 році була доповнена стаття 8 цього закону, що статут політичної партії повинен мати відомості про розмір квот, що визначає мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі, кандидатів у депутати місцевих рад в багатомандатних виборчих округах і має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку. Далі Виборчий кодекс України гарантував рівність прав і можливостей кандидатів, партій (організацій партій) - суб'єктів виборчого процесу брати участь у виборчому процесі відповідних виборів, яка забезпечується заборонаю привілеїв чи обмежень кандидатів в залежності від суб'єкта висування, за

ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, інвалідності та стану здоров'я, за мовними або іншими ознаками (ч. 5 ст. 12). А також встановлена вимога, що при висуванні кандидатів у депутати під час формування загальнодержавного та регіональних виборчих списків партія повинна забезпечити присутність у кожній п'ятірці (місцях з першого по п'яте, з шостого по десяте і так далі) кожного виборчого списку чоловіків і жінок не менше двох кандидатів кожної статі (ч. 12 ст. 154). Тим самим передбачено обов'язкову виборчу квоту на рівні 40%. Можна вітати рішення законодавця щодо запровадження гендерних квот, але слід зауважити, що найбільш ефективно вони спрацьовують за умов пропорційної виборчої системи не з відкритими, а з закритими списками.

6 березня 2024 року Комітет міністрів ради Європи ухвалив нову Стратегію гендерної рівності Ради Європи на 2024-2029 роки. Ця шестирічна стратегія спрямовуватиме роботу Ради Європи та її держав-членів, включно з Україною, у напрямку досягнення більшої гендерної рівності. Стратегія зосереджена на шести ключових цілях: запобігання та боротьба з гендерними стереотипами та сексизмом; запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і дівчат та домашнім насильством; забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя; досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, громадському, соціальному та економічному житті; забезпечення розширення прав і можливостей жінок та гендерної рівності в умовах глобальних та геополітичних викликів; реалізація стратегії досягнення гендерної рівності та включення міжсекторального підходу в усі політики та заходи. Пріоритетом у роботі Ради Європи є сприяння гендерній рівності, як це видно з Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» [6].

У цьому контексті доцільно проаналізувати останні законодавчі ініціативи у сфері регулювання гендерної рівності можна назвати Проект Закону № 11300 про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо протидії сексизму у

виборчих процесах та забезпечення збалансованого представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України та місцевих радах, внесений 27 травня 2024 року. У проекті пропонується посилити політичну участь жінок, зокрема через визначення сексизму як будь-якого діяння, в основі якого лежить ідея про інтелектуальну, фізичну, соціальну чи іншого виду перевагу однієї статі над іншою, яке вчиняється у публічному або приватному житті, у тому числі в мережі Інтернет, і спричиняє або має на меті: дискримінацію за ознакою статі, насильство за ознакою статі, підтримку та поширення стереотипних уявлень про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків, приниження честі та гідності особи тощо, у тому числі у зв'язку з участю або неучастю такої особи у виборах в якості виборця, кандидата на відповідних виборах, члена виборчої комісії, представника, уповноваженої особи партії, місцевої організації партії, довіреної особи кандидата на відповідних виборах, офіційного спостерігача. Також у проекті міститься важливе доповнення до ч. 7 ст. 158 того ж Кодексу, що перелік та черговість кандидатів у депутати у загальнодержавному виборчому списку, а також перелік і черговість кандидатів у кожному регіональному виборчому списку, визначені партією, не можуть бути змінені після подання документів для їх реєстрації Центральною виборчою комісією.

У вересні 2024 року Верховна Рада України повернулася до розгляду законопроекту № 5005, який був поданий ще у 2021 році «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії дискримінації та дотримання норм етики народними депутатами України», у якому з-поміж іншого пропонується доповнити ст. 79 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» вимогою, що перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України повинні бути представниками різних статей. Також пропонується обов'язково враховувати принцип гендерної рівності при формуванні парламентських комітетів і обранні їх керівництва. Важливою новелою є закріплення вимоги

проведення не лише наукової, юридичної експертизи законопроектів, а й гендерно-правової.

Нагадаємо, у 2025 році виповниться 25 років з часу прийняття Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Необхідність прийняття цієї Резолюції була зумовлена важливістю переведення у сферу політики та практичних дій розуміння того, що жінки непропорційно страждають від військових конфліктів та їх наслідків і водночас непропорційно недопредставлені в процесах прийняття рішень і проведення мирних перемовин. Факт її прийняття органом ООН, який є, відповідно до статті 24 Статуту ООН, відповідальним за підтримку міжнародного миру та безпеки, показує урядам країн, що Рада Безпеки ООН вважає за необхідне залучати досвід жінок при вирішенні конфліктів, відновленні миру, захисті жінок від гендерно зумовленого насильства під час конфліктів[3]. Розпорядженням Уряду України 28 жовтня 2020 року був затверджений Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року. Метою Національного плану є створення умов для забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у подоланні конфліктів, встановленні миру, процесах відновлення, протидії безпековим викликам, системної протидії насильству за ознакою статі та насильству, пов'язаному з конфліктом. Цей План спрямований на забезпечення участі жінок у прийнятті рішень; стійкості до безпекових викликів; постконфліктного відновлення і перехідного правосуддя; протидії насильству за ознакою статі та сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом; посилення інституційної спроможності виконавців Національного плану. Особливу увагу приділено потребам різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, постраждалих від конфлікту, а також системному інформуванню щодо їх прав і стану виконання Національного плану. Основним виконавцем Національного плану є Мінсоцполітики. Відповідальними за виконання Національного плану є органи державної влади, місцевого самоврядування, наукові установи, громадські об'єднання, міжнародні організації. У цьому контексті варто

зазначити, що у квітні 2024 році у Полтавській області створено «Коаліцію 1325 Полтавщина» для впровадження в регіоні Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Також в області розроблений План заходів щодо виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року.

Висновки та пропозиції. Як висновок, кризові періоди – це завжди звернення до історичної спадщини, її переосмислення чи радикальне заперечення та пошук нових ціннісних орієнтирів. Якщо поглянути на історію становлення гендерної рівності, цей фактор соціальної кризи стає найбільш очевидним [2, с. 245]. О. Водянніков справедливо акцентує, що історично, чоловіче домінування в суспільстві, в науці, політиці, інших сферах соціального життя, що було інституціоналізоване апаратом модерної держави, зазнало нищівного удару в часи Першої світової війни, коли загальна мобілізація чоловічого населення спричинила відкриття багатьох соціальних, виробничих, академічних сфер для жінок. І наводить влучну цитату Л. Г'юм: «Внесок жінок у військові звитяги зруйнував уявлення про фізичну і ментальну меншовартість жінок і ускладнив дотримання переконання, що жінки є, як за фізичною конституцією, так і за інтелектуальним складом, нездатними брати участь у виборах. Якщо жінки могли працювати на оборонних заводах, то виявлялося невдячним і нелогічним відмовляти їм у праві зайти до виборчої кабінки. Однак право голосу було більшим, ніж винагородою за військову працю; насправді участь жінок у війні допомогла розв'язати побоювання щодо виходу жінок у публічну сферу» [2, с. 164].

Вважаємо, що в основі гендерної політики України на сучасному етапі мають бути базові цінності й принципи – верховенство права, повага до прав людини і людської гідності, принцип рівності незалежно від статі й неприпустимість дискримінації. Серед ефективних елементів гендерної політики доцільно виділити: нормативно-правову базу з урахуванням міжнародних стандартів і вимог; окреслення стратегічних дієвих напрямків щодо подолання

гендерного дисбалансу, зокрема запровадження тимчасових позитивних дій (квотування); превентивного механізму запобігання домашньому і гендерно зумовленому насильству; інтегрування ідей гендерної рівності в освітній простір; налагодження конструктивного діалогу влади з інститутами громадянського суспільства, зокрема жіночими громадськими об'єднаннями, благодійними і волонтерськими організаціями, бізнесом. Ці та інші дії мають сприяти подоланню все ще наявних гендерних стереотипів і упереджень, які є несумісними з прогресивним розвитком сучасної демократичної країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Відстоювання гендерної рівності в умовах війни в Україні. Оновлені дані про роботу ООН Жінки у 2023 році. URL: <https://ukraine.unwomen.org/uk/digitallibrary/publications/2024/04/vidstoyuvannya-hendernoyi-rivnosti-v-umovakh-viyny-v-ukrayini-onovleni-danipro-robotu-oon-zhinky-u-2023-rotsi>
2. Водянніков О. Гендерна рівність. Теорія і практика в порівняльному конституційному праві. Видано в рамках проекту «Підтримка захисту прав людини через покращення доступу до конституційної юстиції», що реалізується Координатором проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Федеративної Республіки Німеччина. 248 с.
3. Ковальчук Л.Г. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців соціальної сфери. Київ, 2017. 172 с. URL: [ZHINKI.-MIR.-BEZPEKA.-Informaciyno-navchalniy-posibnik-dlya-fakhivciv-sektoru-bezpeki.pdf](https://genderculturecentre.org/ZHINKI.-MIR.-BEZPEKA.-Informaciyno-navchalniy-posibnik-dlya-fakhivciv-sektoru-bezpeki.pdf) (genderculturecentre.org)
4. Звіт про глобальний гендерний розрив 2023. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024>
5. Марценюк Т. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). Київ, 2015. 44 с. URL.: [genderna_pol_tika_s.pdf](https://icps.com.ua/genderna_pol_tika_s.pdf) (icps.com.ua).

6. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2024-2029 роки. URL.: Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2024-2029 роки доступна українською мовою - Офіс Ради Європи в Україні (coe.int).

7. Рішення Конституційного України від 25 квітня 2019 року № 1-р(П)/2019 за конституційними скаргами Скрипки Анатолія Володимировича та Бобиря Олексія Яковича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». URL: Рішення Другого сенату ... від 25.04.2019 № 1-р(П)/2019.

8. У Міноборони розповіли, скільки жінок наразі служать в ЗСУ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3872977>.

9. Харитоновна О. Суд і гендер: ЄСПЛ виніс перше рішення проти України щодо домашнього насильства. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/sud-i-gender-yespl-vynis-pershe-rishennya-proty-ukrayiny-shhodo-domashnogo-nasylstva>.